DANO-MAGYARISKE OPDAGELSER

AF

THORL. GUDM. REPP.

DANO-MAGYARISKE OPDAGELSER

AF

THORL. GUDM. REPP,

FORFATTER TIL "TREATISE ON TRYAL BY JURY", SAMT EN MÆNGDE PARAGRAPHER OM "SILKE-AVL" OG "VANDVÆSEN" &c. &c. &c.

IGENN SZÉP ES BÖV A MAGYAR NYELV.

KJÖBENHAVN, 1843.

PAA FORFATTERENS FORLAG: FAAES HOS UNIVERSITETS-BOGHANDLER *HÖST.*

TRYKT I DET BERLINGSKE BOGTRYKKERI.

TIL HERR GEHEIME-ETATSRAAD ADLER, ST. AF D. &c. &c. &c.

HÖIVELBAARNE HERR GEHEIME-ETATSRAAD,

I at udbede mig Deres godhedsfulde Tilladelse til at maatte pryde mine „Magyariske Opdagelser“ saavel med DERES, som med Grev Szechenyis Navn, har jeg til Hensigt, deels at vise, at jeg ligesaalidt vil unddrage mit Arbejde en competent Dansk, som en fuldgyldig Magyarisk Controle, og deels at hendrage den offentlige Opmærksomhed paa en Materie som ved sin egen Beskaffenhed ikke tör love sig noget stort Publicum i Danmark: men Enkelte ville, naar de see denne Adresse til DERES HÖJVELBAARENHED, formöde, at da Afhandlingen ikke er meget lang — thi Rangspersoner forudsættes af Menigmand ikke at læse hvad der er langt — vil DE rimeligviis have læst den, og saa blive nysgjerrige efter at læse det som Geheime-Etatsraaden har læst. Ved en saadan literær Underfundighed maa Verden bestikkes til at træde et Öjeblik udaf sin vante Forestillings-Sphære, for at henvende en blot flygtig Opmærksomhed paa det aldeles Ubekjendte. Jeg haaber DE ikke vil ansee dette for nogen Misbrug af DERES Navn, og tillige finde det Usædvanlige i en dobbelt Adresse foran et Arbejde af saa liden Udstrækning tilstrækkeligen retfærdiggjort ved den ovenantydede Grund: nemlig en doppelt Dröftelse fra Dansk og Magyarisk Side, som jeg derved viser mig redebon til at möde.

Jeg er imidlertid aldeles rolig for, at det ikke undgaaer DERES HÖJVELBAARDNHEDS Opmærksomhed, at skjönt dette lille Arbejde optager et saa lidet Rum, er det dog et Resultat af vidtlöftige og mangesidige Granskninger. Det har ofte faldet i mit Lod — og dette er blevet anerkjendt af store Mænd — at skrive over Materier som ikke ret mange kunde skrive over: og tillige har det været mig nödvendigt, af en Grund som ikke er DEM ubekjendt at fatte mig saa kort som muligt — at opstille de vundne Resultater uden at understötte dem ved vidtlöftig Argumentation. Saaledes er min literære Virken for det meeste bleven til etslags Jernbyrd: ikke til Bevisförelse i den sædvanlige Processform. Men jeg tröster mig naturligvis ved den Tanke: at hvis det er betydeligt vanskeligere at skrive korte Böger end lange, saa er det og meget ærefuldere. Jeg vilde Tusinde Gange hellere skrive en kort Afhandling, som maatte afbenyttes i hele Europa, end mange Folianter som kun læstes af halvtredsindstyve Bog-Laugs-Interessenter, som recenserede og roeste hinandens Aandsfostre efter Overeenskomt — Aandsfostre om hvilke den övrige Menneskeslægt har fast besluttet at forblive aldeles ubekymret il evige Tider.

Det Tidspunkt hvor Optegnelsen af Begivenhedernes Række slipper, ligger hos nogle Folkeslag temmelig kort tilbage Tiden: nogle have ikke on

klar Historie for mere end 800 til 1,000 Aar, og andre for et endnu kortere Tidsrum. For nu at komme paa Spor efter nogen Historie i de mörke Tidsaldre, i hvilke Traaden af den egentlige Historie ganske tabes, pleje forskjellige Granskere at vælge ganske forskjellige Midler: Een f. Ex. holder sig til Formen af Hoved og Ansigt og söger derved at bestemme Racen: en Anden gaaer efter Haarfarven: en Tredje opsöger Kunstværker og Monumenter: en Fjerde Mynter: en Femte Gravhöie: en Sjette Religions-Ceremonier og Offerskikke: en Syvende Krigs-Redskaber: en Ottende Love: en Niende Indskrivter og Sprog: — men det er klart at alle disse Kjendemærker ere ikke lige vigtige eller lige paalidelige. Det vigtigste af alle, og det som förer længst tilbage i Tiden er unegteligen Sproget, og dog er det netop dette, som hidtil er mindst benyttet, rimeligviis fordi Anvendelsen deraf udkræver meest Arbejde, og naar et saadant Arbejde förer til et Resultat, saa kan Resultatet ikke en Gang rigtig paaskjönnes eller vurderes af andre end dem som gjennemgaa med nogen Nöjagtighed, den hele derhenhörende Granskning. Det er mærkeligt at selv Niebuhr har, vel paapeget, men dog slet ikke benyttet dette Hoved-Element: var det maaskee fordi han indsaae hvor faa Læsere kunde fölge en slig Undersögelse?

Nærværende Dano-Magyariske Ordregister, især naar det bliver fuldstændiggjort med de ældgamle Nordiske Ord som jeg her har udeladt, synes at före til mere end eet Resultat. 1, Deels tjener det til at bestyrke den Tradition eller Formodning at vore Forfædre, för deres Indvandring i Norden maa have boet i Nærheden af den Azofske Sö, thi Deguignes har fundet at de Magyarer, som under Arpad mod Slutningen af det 9de Aarhundrede nedsatte sig i Transylvanien, og der traf paa deres Landsmænd de gamle Szekler, eller *Siculi*, — udvandrede fra denne Egn; 2, Dels beviser det Hunnernes aandige Indflydelse paa de Nationer som de betvang i Middel-Alderen i en langt höjere Grad end man plejer at forestille sig: Og 3, Dels vækker det en Formodning om, at Nordboerne paa deres hyppige Vandringer til Constantinopel ofte maa have lagt deres Vej over Ungarn, eller da de tjente i den Græske Armee, havt idelig Omgang med Avarer og andre Hunniske Folke-Stammer, som de mödte der. Paa denne Maade forklarer jeg mig Udtrykket *Polota-svarf* hos *Snorre*, thi et Palads hedder paa Magyarisk *Palota* og ikke paa noget andet mig bekjendt Sprog.

Nu beder jeg Deres Höjvelbaarenhed gunstigst tilgive Længden af denne Adresse, og fremdeles beære mig med den Gunst og Velvilje, hvorpaa jeg har modtaget saa mange Pröver i de foregaaende Aar.

Jeg forbliver,
HÖJVELBAARNE HERR GEHEIME-ETATSRAAD,
DERES
ærbödigste lydigste Tjener

Thorl. Gudm. Repp.

ILLUSTRISSIMO DOMINO

DOMINO COMITI STEPHANO SZÉCHENYI,

QUI MULTOS CONDECORAT ORDINES EQUITUM,

THORL. GUDM. REPP, S. P. D.

S. v. b. e. Patriæ prodesse, verbis, scriptis, rebusque gestis domi forisque, est id genus ambitionis, quod qui sequuntur, haud nimis densa premi solent caterva competentium. Hungaria utique numerat tot nobiles viros, in hoc genere excellentes, ut forte a sola Britannia superetur: verum inter multos eminentes, remotæ terrarum regiones TE ut principem venerantur, adeo ut Ultima Thule TUÆ famæ minime sit expers. Perennis TUA laus, quam Hungariæ rura, prata, metalla, greges, armenta et ipse DANUBIUS prædicant, etiam in Daniam pervenit, et sub ipso polo, ab Islandis celebratur: ubi enim eximia virtus & præclara in patriam merita amantur atque laudantur, ibi & TUUM nomen. Linguæ præterea patriæ operam navasti frugiferam; nam haud tantum illius cultui magnas impendisti opes, atque exemplo tam splendido auctor fuisti, ut reliqua nobilitas Hungariæ idem faceret, verum et illam ditasti compluribus optimæ notæ scriptis, quæ in TUOS cives et universam rempl. summam contulerunt utilitatem; quorum decus et veritatem nec deminuit ignis, nec acclamationes civium aureusve stylus amplificavere, sed secula servant atque propagant: quas res ea de causa memoro, ut vel nostræ ætatis exemplo cognoscas præclari facti gloriam haud alios habere terminos quam hominum habitacula, sev universam οἰκουμένην

Opusculum hocce, quod rem perstringit novam, et quantum sciam hactenus intactam, *voces nempe quas lingua Danica vel ab Hungarica, vel Hunnorum videtur accepisse,* TUO ILLUSTRISSIMO NOMINE condecorare statui, ut, si non suo, saltem alieno nitore splenderet. Vale.

Scripsi HAFNIÆ Kal. Januar.
A. O. R. MDCCCXLIII.

DANO-MAGYARISKE OPDAGELSER.

Rask siger*): „At det lappiske og ungerske Sprog ere *nærbeslægtede* er bevist af Sajnovicz;“ men paa et andet Sted i hans efterladte Skrifter **) finder man, at han dog egenlig har meent *fjernt beslægtede*; thi han opstiller fölgende Slægtskabsgrader: „Rase, Klasse, Stamme, Gren, Sprog, Sprogart“, og henförer nu det Lappiske Sprog (under den Lappiske Stamme) til den *Finniske Klasse*, og derimod Ungersk (rimeligviis under Ungersk Stammebenævnelse) til den *Uralske Klasse*. Her bliver altsaa Slægtskabet saa fjernt som det kan være, naar der overhovedet skal tales om noget Slægtskab; thi, hvis ovenanförte Klassifikation skulde have nogen praktisk Nytte, maatte man betragte de Sprog, der hörte til forskjellige Racer, som *ubeslægtede*, og *Klassen* maatte betegne den yderste Slægtskabsgrad. Vanskeligt som det nu upaatvivleligen er, af foreliggende Data at gjöre sig et tydeligt Begreb om, under hvilket Nummer i et *Systema naturæ* ikke blot det Magyariske (Ungersk) men overhoved ethvert andet Sprog af den Skytiske Race ***) maa indordnes, saa bliver det dog for den, som gjennemgaaer det Magyariske og Lap-

*) Saml. Afhandl. 2den Deel S. 330.

**) 2den Deel S. 269.

***) Og dette gjælder vist om enhver anden Race end den Sarmatiske (Hindu-europæisk-Japhetiske), saalænge Glottologien ikke er fremrykket langt udover dens nærværende Standpunkt.

piske Ordforraad med Opmærksomhed og Eftertanke, i höi Grad sandsynligt, at Forholdet mellem disse Sprog er netop et saadant, som denne store Glottolog har betegnet det at være paa sidst-anförte Sted; men derved nedrives den störste Deel af Sajnovics's Bygning; thi han satte sig ingen ringere Opgave end den, „at bevise at Hungarernes og Lappernes Sprog var *eet*" *); og selv naar man tager i behörig Betragtning den betydelige Modification, som den lærde Jesuits Hovedsætning lider ved den paafölgende Demonstration, saa bliver det dog aabenbart, at han har paastaaet langt mere, end det var muligt at bevise, dersom disse Sprog höre under to forskjellige Sprogklasser, skjöndt indenfor samme Race. Ogsaa finder man, at faktisk belöber Sajnovics's Demonstration sig ikke til meget mere end: 1. En Fremstilling af nogen (skjöndt for det meste fjern) Lighed i Pronominer og Verber; 2. En Lighed i Sprog*klangen*, som den indfödte Hungarer naturligviis bedst kunde bedömme; og 3. En Liste af et Hundrede og Halvtredssindstyve Ord, som han fandt lignende i Ungersk og Lappisk. Men, for at gjöre denne Lighed anskuelig, fandt han det nödvendigt at forandre de Lappiske Ords Retskrivning efter det Magyariske System; hvilket han dog forsikrer at han aldrig har gjort *„mere end paa to Steder i eet og samme Ord."*

Ved at gjennemgaae det Magyariske Ordforraad og sammenligne det saavel med de nordlige som med de sydlige Europæiske Sprog finder jeg, at, uden at foretage mindste Forandring i Retskrivningen paa nogen af Siderne, faaer man en större Mængde af lignende Ord, eller Ord som ere ganske eens, end den, som er opstillet af Sajnovics; og her skeer dog Sammenligningen mellem Sprog, som ikke blot ere af forskjellige *Klasser*, men endog af

*) *Demonstratio idioma Ungarorum & Lapponum idem esse. Hafn. 1770 4to.*

forskjellige *Racer*, altsaa ubeslægtede; dog anseer jeg mig endnu ikke berettiget til at uddrage nogen anden Slutning af dette glottologiske Phænomen, end: 1, at Magyarer og Gother have i en forhistorisk Tid været Nabofolk, hvorved nogen Tuskhandel med Ord synes at være foranlediget; 2. at Attilas og Genghis Khans Krigstog, som strakte sig fra det indre af China til det vestlige Europa, have foranlediget, at en Deel Hunniske Ord (Magyarerne ere nemlig et Hunnisk Folk*) have sporadisk forplantet sig iblandt de vestlige Nationer, og kanskee 3, at nogle Ord ere ved Nordboernes idelige Farter mellem Norden og Constantinopel, i det 10de, 11te og 12te Aarhundrede, blevne optagne af dem og indlemmede saavel i det Scandinaviske som i de Germaniske Sprog. Nogen organisk eller Slægtskabsforbindelse troer jeg ikke, at man kan bygge paa dette Phænomen. Jeg staaer endnu paa samme Punkt som Rask i min Anskuelse i Henseende til det Ungerske Sprogs Slægtskabsforbindelse; jeg anseer det for isoleret hvor det nu forefindes: som en Skytisk *Sprogö* (forskjellig fra den i Östresaltet) i et Sarmatisk Hav; men derhos erkjender jeg — og förer i det Fölgende Beviser for denne Kjendelse — *at Magyarsproget staaer i en, ikke ubetydelig, l e x i c a l s k Forbindelse med de fleste af de europæiske Sprog*, og, da jeg fuldeligen indseer Vigtigheden af denne glottologiske Opdagelse, saa önsker jeg at vindicere mig den som mig tilhörende: dette er Grunden, hvorfor jeg forelöbigt lader trykke denne Pröve eller Uddrag af en Fortegnelse paa Danske Ord, som, middelbart eller umiddelbart, vise sig at være af Ungersk Oprindelse.

Dog denne Pröve udgjör kun omtrent en tredie Deel af de fra denne Kilde udsprugne Danske Ord, jeg alt har samlet; men, da de övrige tilhöre den gamle danske Tunge og saaledes ere lidet bekjendte blandt moderne Danske Læsere, saa udelades de her, som manglende Be-

*) *Deguignes*, II. Side 510, 511, 512 flgg,

viiskraft for dem, der ikke ere fortrolige med Islandsk. Min Hensigt er siden at udgive dem i Forening med et betydeligt Antal Franske, Engelske, Italienske, Spanske og Tydske Ord af Magyarisk Oprindelse.

Der vil upaatvivlelig spörges: Hvorledes er det muligt, at Ord kunde forplantes til alle Kanter fra Ungarn, til en Mængde Nationer, der tale saa forskjellige og ueensartede Sprog? Og hvorledes har dette saa længe undgaaet de Lærdes Opmærksomhed? Det korteste Svar paa begge disse Spörgsmaal er: *Quod factum est fieri potest*; min Opgave er for nærværende Tid blot at constatere Factum; siden kunne Lysthavende forklare det. Er det et Factum, bryder jeg mig ikke om, hvad enten det er et Mirakel eller Natur-Værk. Det vilde udentvivl være et stort Mirakel, hvis der fandtes Overeensstemmelse mellem en saa stor Ordmængde, i saa grundforskjellige Sprog, af en blot Hændelse; og næsten lige saa stort et Mirakel vilde det være, hvis saadanne Ord vare indförte i Ungarn fra Scandinavien: mindst miraculeust bliver dette Phænomen for den, som fordomsfrit betragter Hunnernes Historie ligefra Begyndelsen af det femte til Slutningen af det fjortende Aarhundrede. De vare i dette Tidsrum det mægtigste Folk paa Jordkloden, og Skuepladsen for deres Krigsbedrifter var hele den Fastlands Strækning, som ligger imellem *China* og *Frankrig* — Ungarerne sige endogsaa *Spanien*; men dette henægtes af Deguignes. — Paa hele denne Skueplads tumlede de sig og bevægede sig med en saadan Fart frem og tilbage, at de viste sig overalt for de lynslagne Nationer som ligesaa uventede som uvelkomne Gjæster. Den, som med Eftertanke overveier denne exempellöse Krigsenergie, maa snarere undres over at der ikke findes flere Spor af Hunnernes Nærværelse, end forbauses over de faa, som endnu findes. Deres Sprogs Ueensartethed er kanskee alene istand til at forklare dette Særsyn.

Ved at læse Deguignes's „Histoire générale des

Huns" vil man overtyde sig om, at min Forestilling om deres Krigsbedrifter er meget langt fra at være overdreven, og at tvertimod denne berömte Forfatters Fremstilling deraf bibringer et endnu mere ophöiet Begreb om dem*).

Hvad nu Hunnernes Erobringer maatte findes utilstrækkelige til at forklare i deres Sprogs sporadiske Udbredelse, turde vel de foran paapegede Hypotheser nogenlunde kunne gjöre begribeligt.

Men hvad det andet Spörgsmaal angaaer: Hvorledes denne Udbredelse af Ungerske Ord i Europa kunde saa længe undgaae de Lærdes Opmærksomhed? Saa svarer jeg for det förste, at dette Særsyn ingenlunde staaer enkelt. Det er f. Ex. et större Særsyn, at man indtil Aaret 1810 ikke vidste i Danmark, „at det hvide Morbærtræ godt kan voxe her i Landet; at Silken bliver desto bedre jo nordligere den avles; og at den Silkeorm, som spinder den fine Silke, overalt er et Huusdyr**); alle Data til disse Sandheders Erkjendelse forefandtes dog virkelig siden Aaret 1660, ja endog siden Keiser Justinians Tid; om 30 Aar ville maaskee speculative Hoveder stræbe at bevise, at det var umuligt, at disse Sandheder kunde saalænge forblive forborgne i Danmark. Hvad vil saa Historiegrandskeren svare? Atter: *Quod factum est fieri potest*: og det er et

---

*) I Fortalen til sit Værk siger Degnignes: „*Hunnernes Historie* er en Deel af Verdens Historien, som saa meget desmere fortjener vor Opmærksomhed, siden disse Tyrker have bidraget til det Romerske Riges Ödelæggelse, behærget Frankrig, Italien, Tydskland og alle Europas nordlige Lande (?), styrtet Khalifernes Keiserdömme; havt det Hellige Land i Besiddelse; og endelig havt hyppige Stridigheder med de Franske. Jeg har troet, at et Værk, som gav Oplysning om et Folks Oprindelse, der i mere end 2000 Aar har været saa berömt, ikke kunde være Publicum mindre behageligt end saa mangt et andet fremmed Folkeslags Historie, som det synes at modtage med Begjærlighed."

**) I det mindste var denne Viden indtil den Tid ikke frugtbringende hertillands.

Factum, at indtil Aaret 1840 vare disse Silke-Sandheder ikke anerkjendte i Danmark. Langt lettere at forklare bliver det, at en Mængde Ords Ungerske Oprindelse har undgaaet de Lærdes Opmærksomhed. Der gives nemlig saare faa af dem, som med et klart Blik kunne overskue en betydelig Deel af de Sprog, som höre til den Sarmatiske Sprograce, og til samme Tid nogle af de Skytiske.

Rask var rimeligviis den eneste, som hidtil har været i Stand dertil, og man seer tydeligt af enkelte Yttringer, der findes i hans efterladte Værker, at netop Magyar er i hans altomfattende Sproggranskning blevet det mindst paaagtede; han havde megen Tiltro til Sajnovics og muligt tænkte, at da han opholdt sig nogen Tid i Kjöbenhavn, vil de danske Ords Overeensstemmelse med Ungersk ligesaalidt være undgaaet hans Opmærksomhed som de Lappiskes. Men denne lærde Jesuit var, som mange af hans Landsmænd, betagen af megen Skytisk Nationalforkjærlighed han ventede at finde Skytisk i Lappisken, fordi Comenius allerede havde fundet det; men i Dansk ventede han intet saadant at finde, da Sprogbygningen, ved förste Öiekast, viste sig at være saa grundforskjellig.

Man kunde sige, at iblandt de nu levende vilde den ligesaa höitfortjente som höitberömte Grev Széchenyi*), hvis Kundskabssphære i alle Retninger er saa udbredt, og som med saa megen Iver har dyrket sit eget Modersmaal, vist ikke have været uopmærksom paa de Overeensstemmelser, som deri maatte findes med andre Sprog; men jeg formoder, at denne ædle Greve neppe kjender noget nordligere Europæisk Sprog end Engelsk**), hvormed han er

*) Hans „*Lovakrul*“, d.e. Hestekundskab, har Finantz-Assesor Eduard Collin oversat paa Dansk, formodentlig efter den tydske Oversættelse.

**) Grev Széchenyi's Opgave er desuden langt mere at gjöre det moderne Magyarisk frugtbringende for sine Landsmænd ved almeennyttige Skrifter, end at efterspore Sprogets ældre Historie og dets Udbredelse i forrige Tider.

meget fortrolig; og det er dog netop fra Islandsken man maa gaae ud, naar man vil efterspore Ungerske Ord; thi dette Nordens gamle Sprog giver det störste Udbytte; og her er det dog öiensynligt at Localforbindelsen har været afbrudt i det længste Tidsrum.

Jeg har fundet, at baade Italienske og Franske Ord sommetider forgrene sig udaf en Magyarisk Rod i *een* Betydning, og Nordiske af samme Rod i en *anden* Betydning. Dette oplyses bedst ved et Exempel: *Harang* er et Ungersk Ord, som betyder en Klokke: de Afledsord og Sammensætninger, som deraf dannes, vise, at dette Ord virkelig tilhörer Sproget; saaledes har man *harangforma*, klokkeformig; *harangos*, forsynet med en Klokke; *harangocska*, Ringning; *harangozni*, at ringe &c.; heraf kommer sikkert det Franske *harangue* og *haranguer*, som blandt andet betyder „at snakke uafladelig, bestandig ville *lade sig höre* i et Selskab"; ogsaa betyder *harangue* paa Engelsk en lang og *stöiende* Tale; paa Italiensk betyder *Aringa* en Tale; *Aringo* en Prækestol, ogsaa Skranken i en Ret; *Aringare* at holde en *(stöiende)* Tale; paa Spansk og Portugisisk *arengo* en Harangue; og *arengar* at haranguere.

Paa den anden Side have vi i Islandsk af det Magyariske *Harang*, Klokke, Verbet *hringja**), Dansk *ringe*; Svensk *ringa;* Engelsk *ring*. I de sydlige Sprog ere Ordets oprindelige Lydelementer vedligeholdte, men med Begrebsforandring, i de Nordlige ere Lydelementerne forandrede (dog mindst i Islandsk), men det oprindelige Begreb vedligeholdt. Iövrigt synes Ordet at være onomatopoetiskt.

---

*) *Hringja* af *harang*; Det er et hyppigt Phænomen at, da det Magyariske som et ældgammelt Sprog undgaaer Sammenstöd af Medlyd, saa bortfalde nogle af dets Vocaler i de nordiske Sprog, som netop ynde slige Sammenstöd; saaledes have vi paa Ungersk *haraszt*, hvilket betyder *Krat* paa Dansk. og *horog*, Krog: confr. ogsaa *palánk* S. 18. En Forvexling af *H* og *K* er nemlig ogsaa hyppig disse Sprog.

Tillige er det mærkeligt, at Begrebet om stöiende Tale ogsaa har knyttet sig til den nordligere Form *hringja, ringe*: en af Bemærkelserne af det Engelske Verb *to ring* er *at blive opfyldt af Rygte eller Snak.* Man siger f. Ex. „*The whole town rings with his fame*" og *Dryden* siger „*My ears shall ring with noise.*"

Jeg skal endnu anföre, som et Exempel paa hvor forsigtig man maa gaae tilværks í de östlige og vestlige Europæiske Sprogs sammenlignende Etymologie, og hvor let man föres paa Afveie ved etablerede Fordomme, naar man er aldeles ubekjendt med de östlige, hvormed de vestlige dog i en tidligere Tid have staaet i nogen Forbindelse. Jeg er overbeviist om at de allerfleste, ja enhver, af míne Læsere, naar han förste Gang seer det *moderne* Ungerske Ord *Nöszes, Giftermaal*, troer at vide med fuldeste Vished, at dette (da det er et nyt Ord) maa være laant af det Franske *noces*, Bryllup, hvilket igjen kommer af det Italienske *nozze*, og dette igjen rimeligviis af det Latinske *nuptiæ*; men, dersom han tilfældigviis fremdeles skulde bemærke, at de Ungerske *nösteny* betyder et qvindeligt Væsen (ogsaa Hundyr); *nöszinger* Kjönsdrivt; *nözni* at givte sig; *nös* en Ægtemand; samt *Nö* en Kone*), og tillige forvisse sig om at adskillige af disse og lignende Ord vare gamle Ungerske Ord, saa vil han dog vist see Grund til at forkaste den franske Oprindelse til det Ungerske Ord *nöszes* — ja muligt begynde at tvivle, om ikke det Italienske *nozze* kanskee stod i nærmere Forbindelse med det Magyariske *nöszes*, end med det latinske *nuptiæ*; eller, i det mindste, om her ikke var nogen Hunnisk Indflydelse tilstede ved Dannelsen af det Italienske Ord, siden

*) Den förste Rod til alle disse Ord troer jeg maa være det Ungerske Verb *nö*, han, hun, det voxer. Den tredie Person er i Ungersk ligesom i de Semitiske Sprog Verbernes Rod.

der ellers kunne paavises saa mange Italienske Ord, som upaatvivleligen ere af Hunnisk Herkomst.

Fölgende Fortegnelse vil, som jeg haaber, vise, at uagtet der endnu ikke kan paapeges nogen organisk Forbindelse mellem Magyarisk og de Europæiske Sprog af den Sarmatiske Race, saa er dog det lexicalske Udbytte, som det afgiver for disse Sprog, saa betydeligt, at det ikke længere kan forbigaaes af dem, som efterspore Kilderne til disse Sprog. Vi have her altsaa et nyt Element i den Europæiske Philologie: en ny Landpeiling for Seiladsen over den gamle Histories Ocean.

Excerpt af en Ordsamling af Danske Ord af Magyarisk Oprindelse.

	Magyar.	Dansk
Arkos ogsaa *Arkus* betyder en Bue i Almindelighed, men i Særdeleshed et *Ark* Papir. Ordet er rimeligviis laant af Latin, men den særegne Betydning af dette Ord af et Ark Papir findes hverken i ældre eller nyere Latin, heller ikke i de af Latinen afledte Sprog; ei heller i Tydsk*) eller an-		

*) Derimod kjende Tydskerne Anvendelsen af *Begrebet Bue* paa et Ark Papir, thi de kalde det *Bogen*: mærkeligt er det og, at Hungarerne anvende ikke blot det fra Latinen laante Ord, som betegner en Bue, paa et Ark Papir, men ogsaa et andet Ord *Iv*, der ogsaa betyder en Bue, og udentvivl er af samme Rod som det Nordiske *Ir*, Gen. *Is*, Dat. *I*, hvilket paa Islandsk betyder en *Bue*. En upartisk Overveielse af disse Omstændigheder förer til det Resultat, at Overförelsen af Begrebet *Bue* paa et Ark Papir virkelig tilhörer Magyarerne, siden de have anvendt Udtryk, hentede fra to forskjellige Sprogfamilier, paa denne Begrebsbetegnelse: en Betegnelsesmaade, som forresten ikke er noget Kjendetegn paa en meget uddannet Indbildningskraft, thi Ligheden mellem en *Bue* og et *Ark* er fjern; men antyder dog, kanskee, et Factum i

	Magyar.	Dansk
dre Germaniske Sprog, og ei i Celtisk. Betydningen af Ark Papir er fælleds for Magyar, Dansk, Svensk og Islandsk [*Örk*]: en Overeensstemmelse, som ikke kan tænkes at være tilfældig............................	Arkos	Ark
Artány er det Magyariske Ord for *Orne*. Disse Ord ere vel ikke meget lige, og Sammenstillingen af disse bliver vistnok at forkaste, saasnart en anden Philolog opstiller en anden mere antagelig Oprindelse til dette enkelt staaende Ord i det Danske Sprog: Imidlertid, d. e. indtil en bedre Derivation treffes, opstiller jeg *Artány* som Rod til *Orne*.......................................	Artány	Orne
Bikk er *Bög*, paa Islandsk *Beiki*, hvilket-staaer det Magyariske Ord nærmere end det Tydske *Buche*.		
Birak, Landsby-Ret(Dorf-Gericht), kommer af *Biro*, en Dommer, i Plur. *Birok*, Dommere, hvilket har en uhyre Mængde Afledsord, der noksom vise, at Ordet er Ungersk. Her have vi den uomtvistelige Rod til det Danske *Birk* og *Birke*dommer, som ikke kan udledes af noget andet Europæisk Tungemaal*)	Birak	Birk

den tidlige Papirfabrication; eller muligt Ligheden med Kanten af en lös Rulle.

*) Der er ingen Grund til at antage, at der er nogen Forbindelse imellem det Danske Ord „*Birkeret*“ og det Svenske *Bjärköa-Rätt* (Isl. *Bjarkeyar-Réttr*). Det er nemlig temmelig vist ifölge Hadorphius, at den gamle Svenske Lovbog, som kaldes *Bjärköa-Rätt*, har sit Navn af en By ved Melaren, kaldet *Bjärkö* (*Bjarkey*

	Magyar.	Dansk
Deszka sammenlignes naturligere med Disk end med Tisch: Deszka betyder Bret.	Deszka	Disk
Etel, Spise, og *Etek*, Spise, kan vist sammenlignes med det Danske *æde*, da dette Verbum paa Islandsk lyder: *eta*..............	Etel cibus	Æde comedere
Etetni, fodre, kan og sammenlignes med det næstforegaaende Verbum. *Etetni* er Hiphil af *enni*, at spise.........	Etetni	Æde
Faj svarer ganske til det Danske *Fag*.	Faj	Fag
Fejer, hvid, og *fager* (Isl. fagr) er aabenbart beslægtet	Fejer	Fager
Farkas, en Ulv, hörer vel egentlig ikke herhen, da Ordet *Warg*, hvormed det skal skal sammenlignes, er Svensk og ikke Dansk: men Ordet er meget gammelt i Norden og hedder paa Islandsk *Vargr*, og optages her som en Pröve af den betydelige Mængde af ældgamle Nordiske Ord, der forefindes i Ungersk, hvilke jeg dog her har udeladt, som mindre interessante for den Danske Læser...	Farkas.	Warg.Sv.
Futni betyder at *löbe*, *Futó*, löbende, *Futas*, Löb, Flugt, *Futomtatni*, at lade löbe, *Futamodas*, Löb, *Futározni* at löbe frem og tilbage &c. &c. Roden til disse og flere Ord kan sammenlignes med det Isl. *Fötr*, Dansk *Fod*, Engl. *Foot*, hvilke alle staae den Magyariske Form nærmere end det Tydske *Fusz*................. ....·	Futni currere	Fod pes

d. e. Birke-Ö), hvor denne Lov först var gjældende, og som i forrige Tider skal have været en betydelig Handels-Stad, skjöndt der i Hadorphii Tider ikke var mere tilbage deraf end fire Böndergaarde. Iövrigt udleder Hadorphius Navnet Bjärkö af *Bjärk*, som han siger betyder Handel (?); men denne Etymologie er nærværende Sag uvedkommende.

	Magyar.	Dansk
Ház viser sig ved sin store Mængde Afleds-Ord 'som mere primitivt i Ungersk end *Haus* i Tydsk, hvormed altsaa vel kan sammenlignes det Danske *Huus*, Isl. *Hús.*	Ház	Huus
Hab er paa Ungersk Bölge, hvilket vel turde sammenlignes med det Danske *Hav*, Islandsk *Haf*, saameget mere, siden et Skib hedder paa Ungersk *Ha-jo quasi Hab-jo* (af *Hab* Bölge og *jo* godt) nemlig noget, der er godt i Bölger....................	Hab fluctus	Hav oceanus
Hád med en stor Mængde Afledsord, betyder paa Ungersk: *Krig:* et ganske lignende Ord findes ikke i Tydsk (Isl. *Hatr.* Engl. *Hate*)...	Hád bellum	Had odium
Halál, Död, tör vel sammenlignes med den Nordiske Dödsgudinde *Hel*, hvoraf: at *slaae ihjel.*	Halál mors	Hel mortis Dea
Haragos vred, vredladende, som kommer af *Harag*, Vrede, kan vist sammenlignes med *arrig*	Haragos	Arrig
Den Danske Præposition *Hos* staaer enkelt i dette Sprog; den findes ikke i Islandsk, ei heller i Tydsk: man finder intet beslægtet med den nærmere end i det Magyariske; der betyder *hoz* til, men ogsaa ofte *hos*, f. Ex. *jaratos hoz-zánk*, han kommer ofte hos os, *Isten hoz-zád*, Gud hos Dig i. e. Gud være med Dig.........	Hoz	Hos
Rask har allerede sammenlignet det Lappiske *Getta*, Haand, med det Danske *Keite:* men med fuldt saa megen Ret kan det Ungerske *Kéz* sammenlignes dermed..	Kéz manus	Keite manus sinistra.
Kakas, en Hane, bör vist nærmest sam-		

	Magyar.	Dansk
menlignes med Fr. *Coq*, Eng. *Cock;* men *Kok* er ogsaa det Jydske Ord for en Hane.	Kakas	Kok (jydsk)
Kaarde er et eiendommeligt Dansk Ord, som ikke findes i Islandsk, ei heller i Tydsk, eller andre Nabosprog; derimod findes et lignende i nogle af de sydlige Slavoniske Sprog. I Syvs omarbeidede Oversættelse af Krákumál, som læses i Nyrups „Udvalg af Danske Viser“ 2den Deel (Khavn 1821) Side 203, bruges dette Ord ligefrem i Betydningen: Sværd: „Vi hugged med Kaarde.“*) Det almindelige Ungerske Ord for Sværd eller Sabel er *Kard*.........	Kard	Kaarde
Karnap er et andet ganske eiendommeligt Dansk Ord, som dog ved förste Öiekast strax skjönnes at være af fjern og fremmed Oprindelse. Ordet *Kar* forklare Magyarerne selv ved Chor, eller „det Sted, hvor Sangere og Musici staae;“ men *Nap* er det Ungerske Ord for *Dag*, ogsaa for Solen. Disse to Ord umiddelbart sammenföiede, ganske efter Magyarisk Skik, give Betydningen: „det Sted hvor Musik-Choret staaer i Dagslyset eller Solen, — *au plein jour*......	Karnap	Karnap
Kurta cfr. Lat. *curtus*, Dansk *kort*, nærmere end Tydsk kurz........................	Kurta	Kort
Kiselinke er ogsaa et eiendommeligt Dansk Ord, som vel meest forefindes hos Holberg, der bruger det i en mindre ædel		

*) I den Islandske Original hedder det „Hjuggum vér med *hjörvi*.“ Molbek sammenligner *Kaarde* med *Hjör*, kanskee forledt af denne Oversættelse.

	Magyar.	Dansk.
Betydning; dog forefindes det hos andre Danske Forfattere, i det mindste i uskyldig Betydning, f. Ex. i Nyrup's oven citerte „Udvalg" 2den Deel, Side 144 — „Med deres udvalgte Kisselinke". Oprindelsen til dette Ord er upaatvivleligen det Ungerske *Kisleányka*, som betyder en *lille Pige*.....	Kisleányka	Kiselinke
Láb er det almindelige Ungerske Ord for *Fod*; i Dansk bruges Ordet *Lab* om Dyrefod, og ifölge Molbek især om Björnens; paa Islandsk bruges *Löpp* om Fod ialmindelighed men dog i nedsættende eller foragtelig Betydning; disse Ords Slægskab og fælleds Oprindelse er aabenbar men det er naturligt, at den fremmede Benævnelse for Fod fik hos de, fordums, stolte Nordboer en nedsat Bemærkelse; de kunde ikke tillade, i det mindste i Sproget, selv de mægtige *Hunner* (see *Deguignes*, II Side 511 flg.) *at staae paa lige Fod* med dem selv..	Lab	Lab
Lang betyder Flamme, *Lue* (Isl. *Logi*)	Lang	Lue
Det Magyariske har to Ord for *Löv*, Blad, som begge kunne sammenlignes med det förste af disse, nemlig *Lomb* og *Level* ...	Level Lomb	Løv
Mehser er et sammensat Ungersk Ord, som betyder *Mjöd*, Sv. Mjöd: den Islandske Form af dette Ord er *Mjödr*, paa Engelsk hedder det *meathe* ogsaa *metheglin* af Walisk *mezuglin;* paa Tydsk *Meth;* paaSpansk *aguamiel;* paa Fransk *hydromel*; paa Italiensk *idromele:* paa Portugisisk *hidromel:* paa Gaelisk *leann meala* d. e. Honning-Öl: man seer let, at i de Sprog, som i dette		

	Magyar.	Dansk
Tilfælde staae uden for den Ungerske Forbindelse, findes der ikke nogen primitiv Betegnelse for Mjöd: og man seer tillige at Udledningen for det Islandske, Engelske, Danske, Svenske og Tydske Ord bliver antageligst og naturligst af Ungersk: men der er Ordet sammensat af *Méh* en Bie og *ser* Öl; altsaa Bie.öl; skjönt nu i Gaelisk Ordet er aldeles forskjelligt, er dog Begrebet nærved at være eens (Honningöl)...	Méhser	Mjöd
Den Ungerske Præposition *Mellett* hos, ved troer jeg bör sammenlignes med Dansk *mellem*, Isl. *milli*, uagtet denne Præposition lader sig analysere i Islandsken [mid-li], især fordi at der ikke findes et lignende Ord i Tydsk....................................	Mellett apud	Mellem inter
Det Ungerske Adjectiv *Mord* grusom, staaer sikkert i Forbindelse med det Danske og Islandske Substantiv *Mord*............ ..	Mord crudelis	Mord cædes
Név, Navn: Uagtet denne Rod er meget udbredt i de Indiske, Slavoniske, Thrakiske, Germaniske og Scandinaviske Sprog, kommer dog dens Ungerske Form den Danske nærmere end nogen anden..........	Név	Navn
Nyak, Hals, sammenlignes vel rettest med det Engelske *Neck*, hvormed det har eens Bemærkelse, men staaer dog tillige i aabenbar Forbindelse med Dansk *Nakke*, Isl. *Hnacki*............	Nyak collum	Nakke occiput
Ökör betyder *Oxe* (Isl. *Uxi*) og stammer vistnok fra en fælles Rod................	Ökör	Oxe
Ösz sammenligner jeg med *Höst* (Isl. Haust) og det med des mere Föje siden man ogsaa finder i Ungersk........	Ösz	Høst

	Magyar.	Dansk
Öszi idö som betyder *Höst-Tid*........	*Öszi* idö	Höst-Tid
Ör betyder Vagt, Vaagen, og dermed turde sammenlignes det Danske *Ör* (i Hovedet) tillige med dette Ords islandske Rod.	Ör vigilia	Ör perturbatus
Under *Pampusse* bemærker Molbek, at Ordet formodentlig kommer af Fransk *babouche*, men dette Ord er fremmed i Fransk (*der*, kanskee af Tyrkisk Oprindelse). Oprindelsen til det Danske Ord er uomtvisteligen det Ungerske *Papucs* ...	Papucs	Pampusse
Palaczk som udentvivl er en ældre Form end det Tydske *Flasche* sammenligner jeg med *Flaske*............................ ligeledes	Palaczk	Flaske
Palánk med *Planke*......................	Palánk	Planke
Repedni betyder at *revne* Isl. *rifna*...	Repedni	Revne
Repedés Rift, Revne.............	Repedés	Revne
Rezzenni / *Rettenni* } at blive bange, *ræddes*.	Rezzenni / Rettenni	Ræddes
Rozs betyder *Rug*, Svensk *Råg*	Rosz	Rug
Szán troer jeg maa sammenlignes med det Danske *Kane*	Szán	Kane

Silkens Historie i Europa synes at gjöre det troligt at dens Græske Navn Σηρικη er Silkens ældste Navn i denne Verdens-Del, og at de övrige Europæiske Benævnelser deraf, ere udledte af det Græske Ord: men i de nordlige Sprog finde vi et *l* i dette Ord isteden for det Græske *r* (*Silki; Silke; Silk*): i de sydlige findes dette *l* ikke, ikke heller i Tydsk: *(Seide; soie; seta; seda).* Dette *l* synes de nordlige Sprog at have faaet fra det Magyariske, og rimeligviis er det altsaa Magyarerne, som först

	Magyar.	Dansk
have forandret *r* til l i dette Ord: det Ungerske Ord er *Selyem*........................	Selyem	Silke
Szajha betyder *Skjöge* (Isl. *Skækja*): det Ungerske Ords Lighed med det Islandske synes at berettige til en Sammenligning	Szajha	Skjöge
Sogor er det Magyariske Ord for *Svoger*. Det kan vel være at begge staae i Forbindelse med det Latinske *Socer*.	Sogor	Svoger
Szem, Oje, sammenligner jeg med Dansk *See*..	Szem oculos	See videre
Tal som betyder *Talerken* er et mærkeligt Ungersk Ord, hvis Forvandlinger man endnu kan komme paa Spoer efter. I Tydsk blev *Tal* til *Teller*, med tilföjet Endestavelse og forandret Rodvocal; af Teller blev Diminutivet *Tellerchen*; og af det Tydske Formindskelsesord det Danske *Talerken*, hvorved Roden igjen fik sin oprindelige Vocal: Det Russiske *Tarélka* synes ved Bogstav-Omsætning at være dannet af det Danske,	Tal	Tallerken
Ur sammenligner jeg med *Herre*.......	Ur	Herre
Adverbet *Ud* (Isl. *Ut*) sammenligner jeg med det Ungerske Substantiv *Ut* en Vej: jævnför Ital. *via*, som baade betyder *Subst. Vej*, og *Adv. væk, bort*....................	Ut via	Ut: ut foras.
Válogatni at udsöge, *udvælge* sammenligner jeg med *Vælge* (Isl. Velja): det Ungerske Verb. udledes af et andet Verb. *Válni* at adskille	Valogatni Valni	Vælge
Veszni at forgaa, forraadne, kan sammenlignes med *Visne* (Isl *Visna*)..........	Veszni	Visne
Vékony tynd, spinkel, zart, sammenl. med *Veg* (Isl. *Veikr*) Eng. *Weak*..........	Vékony	Veg

Men man finder i det Danke, ikke blot Ord — ikke blot Lyd — som ere laante af Ungersk, men ogsaa Forestillingsmaader eller Begreber: Betegnelsen *Bedste Fader* og *Bedste Moder* er ejendommelig for Dansk, og findes ikke i noget somhelst Nabosprog ej heller i Islandsk, eller Fransk eller Engelsk, eller i de andre vestlige Europæiske Sprog. Paa Ungersk hedder *Bedste Fader Jobatya*, og Beste Moder *Jobanya*, hvilket betyder *Bedre Fader* og *bedre Moder* af *Jobb* bedre, og *atya, Fader; anya Moder*.

Magyar.	Dansk.
Jobatya	*Bedste Fader*
Jobanya	*Bedste Moder*

Jeg skal slutte med en tvivlsom Sammenligning hvortil der dog, som jeg haaber, vil findes at være fuldkommen Anledning. Hvad der gjör Sammenligningen usikker, er at det Danske Ord synes at kunne tilfredsstillende udledes af Nordiske Kilder, lige op til dets förste Elementer.

Samvittighed holde vist de Fleste sig overbeviste om, maa, ligesom det Svenske *Samvete*, udledes af Isl. *Samvitska*, hvilket Islandske Ord synes at være dannet efter det Latinske *conscientia*, ligesom dette igjen er dannet efter det Græske Συνείδησις: her synes den Islandske Præposition *Sam*, som i saa mange andre Ord, aldeles at svare til det Latinske *con*, og *vitska* til *scientia*: og det er vist at Etymologer ofte tage til Takke med mindre tilfredsstillende Afledninger end denne. Dog, dersom man betragter den ret samvittighedsfuldt, vil man finde at Ordets væsentlige Del, saavel i det Oldnordiske, som i de to deraf udsprungne moderne Sprog (Dansk og Svensk) har, i denne

Sammensætning en usædvanlig og tvungen Betydning; thi enhver Dansk Mand veed at *—vittighed* i Ordet Samvittighed, ikke er nogen *Vittighed*, men Viden; *—wete* i Samwete er heller ikke *Wete*; og —vitska i Samvitska, heller ikke *Vitska*; thi *Vitska* betyder sædvanligvis ikke *scientia* men *sapientia**). Anvendelsen af Præpositionen *Sam-* er her ikke heller aldeles den sædvanlige. Allerede dette kunde vække Mistanke om at nogen popularisende Fordrejelse her havde fundet Sted, omtrent som Menigmand i England siger *needcessity* for *necessitg*, og nogle i Kjöbenhavn, sige Sorgenfryd, for Sorgenfrey: thi Menigmand vil hellere have en tvungen Derivation fra det Bekjendte, end en naturlig fra det Fremmede eller Ubekjendte, en Omstændighed, som Etymologen idelig bör have for Öjne. Hvo kan f. Ex. nu med Vished afgjöre, om det Engelske *Sheriff* bör udledes af Sp. *Xerife*, som upaatvivlelig kommer af Arab. شريف, adellig, ædel, eller af Angelsax. *Scir-gerefa*.

Ligessa vist som det er at Samvittigheden er den nöjagtigste og skarpeste af alle Regmestere, ligesaa vist er det at *Szàmvetés* paa Ungersk betyder Regning. Sz. i det Magyariske svarer aldeles til det Nordiske skarpe *s*, hvorimod det enkelte Ungerske *s* har en forskjellig og aandende Lyd: Saaledes er der ingen anden Lydforskjel imellem det

*) Det være langt fra mig at ville benægte, at *vittig*, tilfældigvis kan bruges som et Prædicat for Samvittigheden: jeg har selv kjendt to eller tre Personer med vittige Samvittigheder: men at dette Prædicat skulde tilhöre Samvittigheden i dens meest normale Tilstand benægter jeg; og paastaaer tvertimod: at af alle Aandens Evner og Yttrings-Maader er netop Samvittigheden den mindst vittige. Man kan bedst ovetyde sig om dette ved et Tanke-Experiment: man forestille sig, at en Magyar eller Engelskmand eller en anden Fremmed skulde sige: "Den Danske Samvittighed er meget vittig;" vilde man ikke finde et saadant Udtryk yderst upassende, ja muligt eensbetydende med Jesuitisk? Vittigheden passer til Samvittigheden omtrent som *lucus* til *lucere*.

Ungerske *Számvetés* og det Svenske *Samwete* end Slutnings *s*'et som hyppigt danner Endelser i Ungersk. Ordet *Számvetés* tilhörer Ungersken aldeles, og udledes i dette Sprog af *Szám*, Tal, hvilket har en stor Mængde Afledsord: f. Ex. *Számláló*, Tæller; *Szàmolni*, at aflægge Regning; *Szamtartó*, Regnskabsförer; *Számvetö*, Regner, og mange flere.

Mange, veed jeg vilde finde det utaaleleligt at maatte nöjes med en Hunnisk Samvittighed! ja muligt Attilas Samvittighed, — som oprindeligt kun var en Regnemesterinde. Jeg er dog temmelig sikker qaa at Ingen vil paatage sig at bevise Tilstædeværelsen af *Samwéte, Samvittghed* eller *Samvitska* paa noget Sted i Europa, för Hunnernes Indfald: tillige troer jeg at Dè som overskue den betydelige Mængde af ældgamle Nordiske Ord, der forefindes i Ungersk, som jeg har samlet, og som jeg, med Guds Hjelp, siden agter at udgive, vil finde denne Derivation mere antagelig end de nu muligt kunne finde den. Jeg skal imidlertid ikke paatage mig at afgjöre hvad der er det Rette i denne dunkle Sag: men jeg vil overlade til de meest klarseende og *samvittighedsfulde* blandt Nordens Philologer at bestemme, hvad enten de ville for Fremtiden bruge den *vittige* Scandinaviske Samvittighed, eller den *regnende* Hunniske: og jeg opstiller altsaa blot problematisk Sammenligningen*:

Magyar.	Svensk.
Szamvetés	*Samvete*
ratio	conscientia

*) Man betænke at det kan, ifölge en stor Mængde Exempler, opstilles som en Naturlov: at Ord, paa deres Vandring med Culturströmmen fra Östen mod Vesten, erholde en mere intellectuel, moralsk eller metaphysisk Betydning, jo vestligere de komme. Philologerne vide at *animus* udledes af ἄνεμος (see Facciolati under *anima*), og man vil dog vel tilstaa at Begrebsforbindelsen mellem *Vind* og *Sjæl* er fjernere, end mellem *Samvittighed* og *Regning*. Ved samme Lejlighed falder det mig ind at *Vind* hedder paa Ungersk *Szél*; og at udlede deraf Tydsk *Seele;* Holl. *Ziel*; Dansk *Sjæl*; Svensk *Själ;* Angels. *Savel;* Engelsk *Soul;* Islandsk *Sál;* kan ikke ansees for ganske urimeligt af dem, som *vide* at det Latinske *animus* kommer af det Græske ἄνεμος, og erindre de forskjellige Betydninger af det Hebraiske *Ruach*.